

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **N. B.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 14 marca 2023 r.

zażalenia obrońcy skazanego

na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w [...] z dnia 22 grudnia 2022 r.,
sygn. akt Sop 2/22 o uznaniu za niedopuszczalne przekazania skazanego do
wykonania na terytorium Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii
Północnej kary łącznej roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej
wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego w [...] z dnia 13 września 2006 r.,
sygn. akt Sg 68/06,

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. oraz art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 1 Konwencji o
przekazywaniu osób skazanych i art. 2 ust. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji
o przekazywaniu osób skazanych

postanowił

**uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę
Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w [...] do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w [...], postanowieniem z dnia 22 grudnia 2022 r.,
sygn. akt Sop 2/22 wydanym na podstawie art. 610 § 4 k.p.k., art. 611 § 3 k.p.k., art.
604 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 1 Konwencji o przekazywaniu osób
skazanych (Dz. U. z 1983 r., nr 51, poz. 279), art. 2 ust. 1, Protokołu dodatkowego
do Konwencji o przekazywaniu osób skazanych (Dz. U. z 1997 r., nr 43, poz. 490)
uznał za niedopuszczalne przekazania skazanego do wykonania na terytorium

Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej kary łącznej roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wobec N. B. wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego w [...] z dnia 13 września 2006 r., sygn. akt Sg 68/06.

W uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia wskazano, że w związku z opuszczeniem Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię od 1 stycznia 2021 r. w relacjach z tym państwem nie obowiązuje rozdział 66f Kodeksu postępowania karnego umożliwiający przejęcie do wykonania kary pozbawienia wolności w innym państwie Unii Europejskiej orzeczonej w Polsce wobec osoby posiadającej wyłącznie obywatelstwo polskie. Obecnie przepisy procedury karnej zabraniają wydania obywatela polskiego państwu spoza Unii Europejskiej celem wykonania tam kary pozbawienia wolności orzeczonej przez polski sąd. Przepis art. 610 § 4 k.p.k. nie wymienia kary pozbawienia wolności, jako kary możliwej do przejęcia do wykonania przez inne państwo wobec obywatela polskiego. Z kolei przepis art. 604 § 1 pkt 1 k.p.k. wręcz zabrania wydania obywatela polskiego innemu państwu celem wykonania tam kary pozbawienia wolności.

Przepis art. 2 ust. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji o przekazywaniu osób skazanych nie przewiduje, by obywatel państwa skazania mógł odbyć karę pozbawienia wolności w innym państwie, którego obywatelem nie jest. Na gruncie niniejszej sprawy oznacza to, że skazany N. B. – obywatel wyłącznie Polski nie może odbyć kary pozbawienia wolności w państwie pozaunijnym, jeśli nie jest jego obywatelem.

Również unormowanie w art. 2 ust. 1 lit. a) Konwencji o przekazywaniu osób skazanych wyklucza możliwość wykonania kary pozbawienia wolności w państwie, którego obywatelem nie jest skazany. Oznacza to tyle, że osoba skazana na karę pozbawienia wolności przez sąd danego państwa, w tym przypadku Polski, musi na jego terytorium odbyć (wykonać) tę karę.

Zażalenie na to postanowienie złożył obrońca skazanego. Skarżący zarzucił: 1. naruszenie art. 610 § 4 k.p.k., art. 611 § 3 k.p.k., art. 604 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w świetle przedmiotowej sprawy przepisy te stanowią podstawę rozstrzygnięcia, podczas gdy podstawę w niniejszej sprawie stanowią przepisy (w szczególności) art. 2 art. 2, art. 3 ust. 1 Konwencji o

przekazywaniu osób skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r. (Dz.U. 1995 nr 51 poz. 279);

2. naruszenie art. 2, art. 3 ust. 1 Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że przepis ten stanowi, iż niedopuszczalnym jest wystąpienie o wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec Pana N. B. w sprawie Sg 68/09, bezpośrednio do organu właściwego w Wielkiej Brytanii właściwego miejscem zamieszkania skazanego z uwagi na okoliczność obowiązku posiadania obywatelstwa państwa docelowego, gdzie Wielka Brytania w swoim oświadczeniu do art. 3 Konwencji, zawartym w liście Stałego Przedstawiciela Zjednoczonego Królestwa z dnia 30 kwietnia 1985 r., przekazany Sekretarzowi Generalnemu w czasie składania dokumentu ratyfikacyjnego, wskazała, że dla celów Konwencji „obywatel” oznacza, w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa, obywatela brytyjskiego lub każdą osobę, której przekazanie Rząd Zjednoczonego Królestwa uzna za właściwe ze względu na bliskie więzi łączące tę osobę ze Zjednoczonym Królestwem;

Zdaniem obrońcy w konsekwencji powyższego Sąd dopuścił się naruszenia nierozpoznania istoty sprawy, gdyż to do oceny organu właściwego Wielkiej Brytanii należy uznanie, czy skazany spełnia przesłanki uznania go za obywatela tego Państwa czy nie, przez co Sąd wydający zaskarżone postanowienie dopiero po decyzji organu właściwego państwa docelowego podjąć mógłby decyzję rozstrzygającą co do złożonego wniosku.

W związku z powyższym wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie wniosku o wystąpienie o wykonanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego orzeczonej wobec mojego mandanta w sprawie Sg 68/09, bezpośrednio do Sądu w Wielkiej Brytanii właściwego miejscem zamieszkania skazanego, tj. [...], L [...], Wielka Brytania;
2. zwrócenie się do właściwego organu Wielkiej Brytanii o zgodę na przekazanie do wykonania wobec skazanego N. B. obywatelstwa polskiego orzeczonej kary do odbycia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie okazało się uzasadnione.

W pierwszej kolejności należało przypomnieć, że zgodnie z art. 615 § 2 k.p.k. przepisów działu XIII Kodeksu postępowania karnego nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej. Wyrażona w tym przepisie zasada pierwszeństwa umów międzynarodowych znajduje podstawę w art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed tą umową, jeśli ustawy tej nie da się pogodzić z umową (zob. postanowienie SN z 19.07.2018 r., IV KK 236/18, OSNKW 2018, nr 10, poz. 66). Unormowany kodeksowo system kooperacji - współpracy w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych pełni tym samym wobec umów międzynarodowych rolę subsydiarną. Stosowanie przepisów krajowych nie jest wprawdzie wówczas całkowicie wyłączone, dotyczy jednak wąskiego spektrum spraw, a mianowicie sytuacji, gdy umowa nie reguluje jakiejś kwestii kluczowej dla funkcjonowania współpracy. Jeżeli istnieją luki i regulacja zawarta w umowie międzynarodowej nie jest całkowita, sąd polski ma obowiązek stosować te przepisy prawa krajowego, które się do tej kwestii odnoszą. Natomiast umowa międzynarodowa wyłącza zastosowanie przepisów krajowych w całości, jeżeli dana forma współpracy jest w niej unormowana w sposób kompleksowy (zob. postanowienie SN z 14.10.2020 r., II KK 195/20).

Ze względu na wystąpienie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, wobec braku odrębnego uregulowania zagadnienia przekazania skazanego na terytorium Wielkiej Brytanii w celu odbycia w tym państwie orzeczonej kary w umowie o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. U. UE. L. z 2020 r. Nr 29, str. 7 z późn. zm.), w relacjach z Rzeczpospolitą Polską doszło w tym zakresie do „odżycia” regulujących to zagadnienie multilateralnych umów międzynarodowych – Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzona w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279 z późn. zm.) oraz Protokołu Dodatkowego do

Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzony w Strasburgu dnia 18 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 43, poz. 490).

Istotne znaczenie przy wykładni przepisów tych aktów prawnych nadaje się względem natury humanitarnej. Celem sporządzenia Konwencji było umożliwienie cudzoziemcom odbywania wymierzonych im kar we własnych społeczeństwach. Kwestia narodowości skazanego nie stanowi kryterium oceny dopuszczalności przekazania orzeczenia do wykonania za granicą. Zgodnie z postanowieniami Konwencji pierwszym z warunków przekazania orzeczenia do wykonania za granicą jest to, aby skazany był obywatelem państwa wykonania - art. 3 ust 1 pkt a (zob. postanowienie SA w Katowicach z 2.08.2007 r., II AKz 401/07).

Dokonując wykładni wskazanego wyżej przepisu Wojskowy Sąd Okręgowy przeoczył jednak, że z mocy art. 3 ust. 4 Konwencji, każde państwo, przez złożenie oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, może określić, w zakresie go dotyczącym, znaczenie pojęcia „obywatel” w rozumieniu tej konwencji. Oświadczenie o takim charakterze złożyła między innymi Wielka Brytania zastrzegając, że w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa „obywatel” oznacza nie tylko obywatela brytyjskiego ale także jakąkolwiek osobę, której przekazanie Rząd Zjednoczonego Królestwa uzna za właściwe ze względu na jakiekolwiek bliskie związki tej osoby ze Zjednoczonym Królestwem (por. Oświadczenie Rządowe z dnia 8 marca 1995 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r., Dz. U. Nr 51, poz. 280). Jest to więc zgoła inna sytuacja, niż stanowiąca kanwę postanowienia SN z 7.04.2022 r., IV KK 576/21, do którego odwołał się Sąd *meriti*, a które dotyczyło przekazania obywatela polskiego do odbycia kary pozbawienia wolności w Niemczech.

Dlatego zaskarżone postanowienie ostać się nie mogło. Ze względu na konieczność powtórzenia w niniejszej sprawie postępowania w całości w zakresie wynikającym z przepisów Konwencji, w szczególności w części dotyczącej ustalenie rzeczywistego centrum życiowego skazanego oraz zbadania czy Wielka Brytania wyraża zgodę na przekazanie skazanego w celu wykonania kary na jej terytorium, jak również ze względu na zapewnienie stronie pełnej realizacji prawa do dwuinstancyjności postępowania, Sąd Najwyższy zdecydował się na uchylenie

zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

ał